

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2006-2007

12 DÉCEMBRE 2006

**Proposition de loi relative à la répétabilité
des honoraires et des frais d'avocats**

AMENDEMENTS

N° 8 DU GOUVERNEMENT

Art. 2

Remplacer l'article 2 proposé comme suit :

« Chapitre 1er — Modifications du Code judiciaire

1° À l'article 508/19 du même Code, inséré par la loi du 23 novembre 1998, un § 1er nouveau libellé comme suit est inséré avant le § 1er actuel :

« § 1er. L'avocat perçoit l'indemnité de procédure accordée au bénéficiaire.' »

2° Les §§ 1er et 2 actuels deviennent les §§ 2 et 3

3° Au nouveau § 2, l'alinéa 1er est complété comme suit :

« Ce rapport mentionne également l'indemnité de procédure perçue par l'avocat ».

Voir :

Documents du Sénat :

3-1686 - 2005/2006 :

N° 1 : Proposition de loi de Mme Talhaoui et M. Koninckx.

N° 2 : Amendements.

3-1686 - 2006/2007 :

N° 3 : Avis du Conseil d'État.

En remplacement de la page 1 du document 3-1686/3 — Amendements distribué précédemment.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2006-2007

12 DECEMBER 2006

**Wetsvoorstel betreffende de verhaal-
baarheid van de erelonen en kosten
verbonden aan de bijstand van een
advocaat**

AMENDEMENTEN

Nr. 8 VAN DE REGERING

Art. 2

Het voorgesteld artikel 2 vervangen als volgt :

« Hoofdstuk 1 — Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

1° In artikel 508/19 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 23 november 1998, wordt een nieuwe § 1 ingevoegd voor de huidige § 1, luidende :

« § 1. De advocaat int de aan de begunstigde toegekende rechtsplegingsvergoeding. »

2° de huidige §§ 1 en 2 worden de §§ 2 en 3

3° De nieuwe § 2, eerste lid wordt aangevuld als volgt :

« Dit verslag vermeldt eveneens de door de advocaat geïnde rechtsplegingsvergoeding. »

Zie :

Stukken van de Senaat :

3-1686 - 2005/2006 :

Nr. 1 : Wetsvoorstel van mevrouw Talhaoui en de heer Koninckx.

Nr. 2 : Amendementen.

3-1686 - 2006/2007 :

Nr. 3 : Advies van de Raad van State.

Ter vervanging van bladzijde 1 van het vroeger rondgedeelde stuk nr. 3-1686/3 — Amendementen.

Justification

L'articulation de la répétibilité telle qu'elle est présentée dans les amendements qui suivent et le système de l'aide juridique pose essentiellement deux problèmes. Il convient d'une part d'éviter que l'avocat ne puisse percevoir pour les prestations fournies une double rétribution, l'une par le biais de l'indemnité de procédure, l'autre par le biais des points qui lui seront attribués dans le cadre de l'aide juridique de deuxième ligne. D'autre part, il faut également veiller à ce que le justiciable ne bénéficie pas indûment d'une indemnité de procédure couvrant les frais et honoraires de son avocat alors précisément que ceux-ci ont été pris en charge par l'État dans le cadre du système de l'aide juridique. Les Ordres d'avocats ont fourni une proposition conjointe pour résoudre ces problèmes, laquelle a été suivie.

Il est ainsi prévu que l'avocat pourra percevoir l'indemnité de procédure allouée au bénéficiaire de l'aide juridique de deuxième ligne, mais qu'il devra en faire état dans le rapport qu'il adresse au bureau d'aide juridique. Par la suite, le montant de cette indemnité sera déduit du montant des indemnités qu'il percevra en rémunération de ses prestations dans le cadre de l'aide juridique.

Cette manière de procéder présente un double l'avantage :

L'avocat qui intervient dans le cadre de l'aide juridique de 2e ligne peut percevoir immédiatement une rémunération, sous forme d'indemnité de procédure.

Par ailleurs, puisque le montant de cette indemnité vient en déduction du montant des indemnités qu'il aurait normalement dû percevoir en rémunération de ses prestations dans le cadre de l'aide juridique, il pourra être redistribué aux autres avocats. Cela assure ainsi un financement alternatif de l'aide juridique.

N° 9 DU GOUVERNEMENT

Art. 2bis (nouveau)

Insérer un article 2bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 2bis. — À l'article 508/20, § 2 du même Code, inséré par la loi du 23 novembre 1998, les modifications suivantes sont apportées :

1° L'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 2 et 3 :

« Il en va de même si le bénéficiaire a droit à une indemnité de procédure et l'a effectivement perçue après que l'avocat ait fait rapport au bureau conformément à l'article 508/19, § 2. »

2° À l'alinéa 3, devenu l'alinéa 4, les mots « ladite intervention » sont remplacés par les mots « l'intervention d'une assurance protection juridique ».

Verantwoording

Het op elkaar aansluiten van de verhaalbaarheid zoals die voorgesteld is in de amendementen die volgen en het systeem van de juridische bijstand geeft essentieel aanleiding tot twee problemen. Enerzijds moet men vermijden dat de advocaat voor de geleverde prestaties dubbel wordt vergoed, eenmaal via de rechtsplegingsvergoeding en eenmaal via de punten die hij zal toegewezen krijgen in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand. Anderzijds moet men er ook over waken dat de rechts-onderhorige niet onrechtmatig geniet van een rechtsplegingsvergoeding die de kosten en honoraria van zijn advocaat dekt, daar waar die net door de Staat ten laste werden genomen in het kader van het systeem van de juridische bijstand. De Orden van advocaten hebben een gezamenlijk voorstel ingediend om deze problemen op te lossen en dit voorstel werd gevolgd.

Daarom is voorzien dat de advocaat de rechtsplegingsvergoeding kan innen die toegekend werd aan de begunstigde van de juridische tweedelijnsbijstand, maar hij zal daarvan melding moeten maken in het verslag dat hij aan het bureau voor juridische bijstand stuurt. Daarna zal het bedrag van deze vergoeding in mindering worden gebracht van het bedrag van de vergoedingen die hij zal ontvangen ter bezoldiging voor zijn prestaties in het kader van de juridische bijstand.

Deze manier van handelen heeft een dubbel voordeel :

De advocaat die tussenkomt in het kader van de tweedelijns juridische bijstand kan onmiddellijk een bezoldiging ontvangen in de vorm van een rechtsplegingsvergoeding.

Aangezien het bedrag van deze vergoeding daarnaast in mindering wordt gebracht van de vergoedingen die hij normaal had ontvangen ter bezoldiging van zijn prestaties in het kader van de juridische bijstand, kan het herverdeeld worden onder de andere advocaten. Op deze wijze garandeert dit een alternatieve financiering van de juridische bijstand.

Nr. 9 VAN DE REGERING

Art. 2bis (nieuw)

Een artikel 2bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 2bis. — In artikel 508/20, § 2, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 23 november 1998, worden volgende wijzigingen aangebracht :

1° Het volgende lid wordt ingevoegd tussen de leden 2 en 3 :

« Hetzelfde geldt ingeval de begunstigde recht heeft op een rechtsplegingvergoeding, en hij deze ontvangt nadat de advocaat zijn verslag heeft ingediend bij het bureau overeenkomstig artikel 508/19, § 2 »

2° In het derde lid, dat het vierde lid werd, worden de woorden « voornoemde tegemoetkoming » vervangen door de woorden « de tegemoetkoming van een rechtsbijstandsverzekering. »

Justification

Il s'agit ici simplement de préciser ce qu'il advient dans l'hypothèse où l'indemnité de procédure est perçue par le bénéficiaire après le dépôt de son rapport par l'avocat. Dans ce cas, le trésor public pourra en récupérer le montant auprès du bénéficiaire à concurrence de l'aide juridique consentie.

La modification visée au 2° est une adaptation législative.

N° 10 DU GOUVERNEMENT

Art. 5

Remplacer l'article 5 comme suit :

« Art. 5. — *L'article 1022 du même Code, modifié par les lois du 6 juillet 1973 et du 22 avril 2003, est remplacé par la disposition suivante :*

« *L'indemnité de procédure est une intervention forfaitaire dans les frais et honoraires d'avocat de la partie ayant obtenu gain de cause.*

Après avoir pris l'avis de l'Ordre des Barreaux francophones et germanophone et de l'Orde van Vlaamse Balies, le Roi établit par arrêté délibéré en Conseil des ministres, les montants de base, minima et maxima de l'indemnité de procédure, en fonction notamment de la nature de l'affaire et de l'importance du litige.

À la demande d'une des parties, et sur décision spécialement motivée, le juge peut soit réduire l'indemnité soit l'augmenter, sans pour autant pouvoir dépasser les montants maxima et minima prévus par le Roi. Dans son appréciation, le juge tient compte :

— *de la capacité financière de la partie perdante, pour diminuer le montant de l'indemnité*

— *de la complexité de l'affaire*

— *des indemnités contractuelles convenues pour la partie qui obtient gain de cause*

— *du caractère manifestement déraisonnable de la situation*

Si la partie qui succombe bénéficie de l'aide juridique de 2e ligne, l'indemnité de procédure est fixée au minimum établi par le Roi, sauf en cas de situation manifestement déraisonnable. Le juge motive spécialement sa décision sur ce point.

Lorsque plusieurs parties bénéficient de l'indemnité de procédure à charge d'une même partie succombante, son montant est au maximum le double de l'indemnité de procédure maximale à laquelle peut

Verantwoording

Het betreft hier een eenvoudige precisering van wat er gebeurt in geval de rechtsplegingsvergoeding geïnd wordt door de begunstigde nadat zijn advocaat zijn verslag indiende. In dat geval zal de Schatkist het bedrag bij de begunstigde terug kunnen vorderen, tot een bedrag van de toegestane juridische bijstand.

De bepaling bedoeld bij 2° is een legistische aanpassing.

Nr. 10 VAN DE REGERING

Art. 5

Artikel 5 vervangen als volgt :

« Art. 5. — *Artikel 1022 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd door de wetten van 6 juli 1973 en 22 april 2003, wordt vervangen door de volgende bepaling :*

« *De rechtsplegingsvergoeding is een forfaitaire tegemoetkoming in de kosten en erelonen van de advocaat van de in het gelijk gestelde partij.*

Na het advies te hebben ingewonnen van de Orde van Vlaamse Balies en van de Orde des Barreaux francophones et germanophone, stelt de Koning, bij een besluit vastgelegd na overleg in de Ministerraad de basis-, minimum en maximumbedragen vast van de rechtsplegingsvergoeding, onder meer in functie van de aard van de zaak en van de belangrijkheid van het geschil.

Op verzoek van een van de partijen en op speciaal gemotiveerde beslissing, kan de rechter ofwel de vergoeding verminderen, ofwel die verhogen, zonder de door de Koning voorziene maximum- en minimumbedragen te overschrijden. Bij zijn beoordeling houdt de rechter rekening met :

— *de financiële draagkracht van de verliezende partij, om het bedrag van de vergoeding te verminderen*

— *de complexiteit van de zaak*

— *de contractueel bepaalde vergoedingen voor in het gelijk gestelde partij*

— *het kennelijk onredelijke karakter van de situatie.*

Indien de in het ongelijk gestelde partij van de tweedelijns juridische bijstand geniet, wordt de rechtsplegingsvergoeding vastgelegd op het door de Koning vastgestelde minimum, tenzij in geval van een kennelijk onredelijke situatie. De rechter motiveert in het bijzonder zijn beslissing inzake op dat punt.

Wanneer meerdere partijen genieten van de rechtsplegingsvergoeding ten laste van dezelfde in het ongelijk gestelde partijen, bedraagt het bedrag ervan maximum het dubbel van de maximale rechtsplegings-

prétendre le bénéficiaire qui est fondé à réclamer l'indemnité la plus élevée. Elle est répartie entre les parties par le juge.

Aucune partie ne peut être tenue au paiement d'une indemnité pour l'intervention de l'avocat d'une autre partie au-delà du montant de l'indemnité de procédure. »

Justification

Le présent amendement constitue la réponse législative à l'arrêt de la Cour de cassation du 2 septembre 2004.

Il s'agit pour l'essentiel de la solution proposée par les Ordres d'avocats, laquelle a fait l'objet d'un avis favorable du Conseil Supérieur de la Justice.

Initialement, le gouvernement avait émis des craintes relatives aux effets pervers possibles en matière d'accès à la justice si la répétabilité n'était pas strictement encadrée. Notamment, la majoration importante des indemnités de procédure pouvait représenter un risque en la matière, et il a d'abord été envisagé de ne procéder qu'à une majoration limitée de leur montant.

La concertation avec les Ordres d'avocat s'est poursuivie, en particulier sur les moyens de limiter les effets pervers de la répétabilité en matière d'accès à la justice. Au terme de celle-ci, le gouvernement a pris la décision d'adopter pour l'essentiel la position des Ordres, mais en l'entourant des garanties nécessaires pour éviter de limiter l'accès à la Justice.

Le principe de la répétabilité est ainsi consacré dans la loi. La répétabilité trouve son ancrage dans le droit de la procédure, en l'occurrence par le biais des indemnités de procédure, c'est à dire des montants forfaitaires déterminés par le Roi, notamment en fonction de la nature ou de l'importance du litige. L'indemnité de procédure est redéfinie et devient «une intervention forfaitaire dans les frais et honoraires d'avocat de la partie ayant obtenu gain de cause».

Le juge disposera d'un pouvoir d'appréciation large: ces montants pourront être majorés ou diminués jusqu'à un maximum ou un minimum que le Roi devra déterminer. Les critères prévus pour guider cette appréciation sont:

- la capacité financière de la partie perdante, pour diminuer le montant de l'indemnité de procédure;
- la complexité de l'affaire;
- l'importance des indemnités contractuelles convenues pour la partie qui obtient gain de cause;
- le caractère manifestement déraisonnable de la situation.

Pour l'essentiel, il s'agit des critères suggérés par le Conseil supérieur de la Justice. Il s'agit là d'une garantie fondamentale en matière d'accès à la justice. Il faut notamment que le juge soit en mesure de pouvoir moduler les effets de la répétabilité si elle peut mener à des situations manifestement inéquitables pour les personnes qui se trouvent dans des situations financières difficiles.

De même, et toujours dans un souci de préserver l'accès à la justice des plus faibles, il est prévu que si la partie qui succombe bénéficie de l'aide juridique de 2e ligne, l'indemnité de procédure sera fixée au minimum prévu par le Roi. Une exception est

vergoeding waarop de begunstigde die gerechtigd is om de hoogste vergoeding te eisen aanspraak kan maken. Ze wordt door de rechter tussen de partijen verdeeld.

Geen partij kan boven het bedrag van de rechtsplegingvergoeding worden aangesproken tot betaling van een vergoeding voor de tussenkomst van de advocaat van een andere partij. »

Verantwoording

Dit amendement is het wetgevende antwoord op het arrest van het Hof van Cassatie van 2 september 2004.

Essentieel betreft het de oplossing die voorgesteld werd door de Orden van advocaten, die het voorwerp was van een gunstig advies van de Hoge Raad voor de Justitie.

De regering had aanvankelijk haar bezorgdheid geuit over de mogelijke perverse effecten inzake de toegang tot het gerecht, indien de verhaalbaarheid niet strikt omkaderd zou zijn. Onder meer de belangrijke verhoging van de rechtsplegingsvergoedingen kon ter zake een risico vormen en er werd eerst overwogen het bedrag van die vergoedingen slecht beperkt te verhogen.

Het overleg met de Orden van advocaten werd verder gezet, in het bijzonder over de middelen om de perverse effecten van de verhaalbaarheid inzake de toegang tot het gerecht te beperken. Na dit overleg besloot de regering het standpunt van de Orden grotendeels te volgen, maar door het te voorzien van de nodige waarborgen om te vermijden dat de toegang tot het gerecht zou beperkt worden.

Het principe van de verhaalbaarheid wordt op deze wijze tot regel verheven in de wet. De verhaalbaarheid is verankerd in het procesrecht, in onderhavig geval via de rechtsplegingsvergoedingen, namelijk de forfaitaire bedragen die vastgelegd zijn door de Koning, onder meer in functie van de aard of de belangrijkheid van het geschil. De rechtsplegingsvergoeding wordt geherdefinieerd en wordt «een forfaitaire tegemoetkoming in de kosten en erelonen van de advocaat van de in het gelijk gestelde partij.»

De rechter zal over een ruime beoordelingsbevoegdheid beschikken: deze bedragen zullen kunnen worden verhoogd of verminderd tot een door de Koning vast te stellen minimum of maximum. De criteria die voorzien zijn om deze beoordeling in goede banen te leiden zijn:

- de financiële draagkracht van de verliezende partij, om het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding te verminderen;
- de complexiteit van de zaak;
- de belangrijkheid van de contractueel overeengekomen vergoedingen voor de partij die in het gelijk wordt gesteld;
- het kennelijk onredelijk karakter van de situatie.

In hoofdzaak zijn dit de criteria die voorgesteld werden door de Hoge Raad voor de Justitie. Het betreft hier een fundamentele waarborg inzake de toegang tot het gerecht. De rechter moet met name in staat zijn om de gevolgen van de verhaalbaarheid te kunnen aanpassen indien dat zou kunnen leiden tot situaties die duidelijk onrechtvaardig zijn voor de personen die zich in moeilijke financiële situaties bevinden.

Ook, en nog steeds met de zorg voor het bewaren van de toegang tot het gerecht voor de meest zwakken voor ogen, is voorzien dat, indien de partij die in het ongelijk wordt gesteld geniet van de tweedelijns juridische bijstand, de rechtsplegings-

cependant prévue pour les situations manifestement déraisonnables.

Une règle spécifique a été prévue dans l'hypothèse où une partie succombe face à plusieurs autres. Dans ce cas, le montant de l'indemnité de procédure qui sera due par la partie qui succombe ne pourra dépasser le double de l'indemnité de procédure maximale à laquelle peut prétendre le bénéficiaire qui est fondé à réclamer l'indemnité la plus élevée. Elle est répartie entre les parties par le juge, qui apprécie souverainement.

Enfin, l'article proposé énonce le principe selon lequel aucune partie ne peut être tenue au paiement d'une indemnité pour l'intervention de l'avocat d'une autre partie au-delà du montant de l'indemnité de procédure.

Conformément à la proposition des Ordres, il n'est plus fait référence à la notion d'injustice manifeste ou d'abus de procédure dans le cadre de la répitibilité.

N° 11 DU GOUVERNEMENT

Art. 6 (nouveau)

Insérer un nouvel article 6, libellé comme suit :

« Art. 6. — *L'article 128 du Code d'instruction criminelle, modifié par la loi du 12 mars 1998, est complété par l'alinéa suivant :*

« *Dans ce cas, si l'instruction a été initiée par constitution de partie civile en mains du juge d'instruction, la partie civile est condamnée envers l'inculpé à l'indemnité prévue à l'article 1022 du Code judiciaire* ».

Justification

Cet article complète l'article 128 du Code d'instruction criminelle afin de rendre possible la condamnation de la partie civile qui succombe envers l'inculpé à l'indemnité de procédure devant la Chambre du Conseil, mais seulement lorsque c'est la partie civile qui a mis l'instruction en marche en se constituant partie civile en mains du juge d'instruction. Si elle s'est par contre simplement greffée sur une instruction en cours, la condamnation à l'indemnité de procédure ne sera pas possible, conformément à ce qui est précisé dans la justification de l'amendement n° 18.

N° 12 DU GOUVERNEMENT

Art. 7 (nouveau)

Insérer un nouvel article 7, libellé comme suit :

« Art. 7. — *Un article 162bis est inséré dans le même Code, rédigé comme suit :*

vergoeding zal vastgelegd worden op het door de Koning voorziene minimum. Er is echter een uitzondering voorzien voor de situaties die kennelijk onredelijk zijn.

Er werd een specifieke regel voorzien voor het geval dat een partij in het ongelijk wordt gesteld ten aanzien van meerdere andere partijen. In dat geval zal het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding die verschuldigd is door de in het ongelijk gestelde partij niet meer mogen bedragen dan het dubbele van de maximale rechtsplegingsvergoeding waarop de begunstigde die gerechtigd is om de hoogste vergoeding te eisen aanspraak kan maken. De vergoeding wordt tussen de partijen verdeeld door de rechter, die soeverein oordeelt.

Tot slot formuleert het voorgestelde artikel het principe volgens welke geen enkele partij kan gedwongen worden tot het betalen van een vergoeding die hoger ligt dan het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding voor de tussenkomst van de advocaat van een andere partij.

In overeenstemming met het voorstel van de Orden, wordt niet meer verwezen naar het begrip manifest onrecht of procesrechtsmisbruik in het kader van de verhaalbaarheid.

Nr. 11 VAN DE REGERING

Art. 6 (nieuw)

Een nieuw artikel 6 invoegen, luidende :

« Art. 6. — *Artikel 128 van het Wetboek van strafvordering, als gewijzigd bij de wet van 12 maart 1998, wordt aangevuld met het volgende lid :*

« *In dat geval en indien het onderzoek werd ingeleid door de burgerlijke partijstelling in handen van de onderzoeksrechter, wordt de burgerlijke partij veroordeeld tot het aan de in verdenking gestelde betalen van de vergoeding voorzien in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek.*

Verantwoording

Dit artikel vult artikel 128 aan van het Wetboek van strafvordering, teneinde de veroordeling mogelijk te maken van de in het ongelijk gestelde burgerlijke partij tot het aan de in verdenking gestelde betalen van de rechtsplegingsvergoeding voor de raadkamer, maar alleen wanneer het de burgerlijke partij is die het onderzoek heeft opgestart door zich in handen van de onderzoeksrechter burgerlijke partij te stellen. Indien de burgerlijke partijstelling daarentegen zich gewoon toevoegt aan een lopende onderzoek, zal een veroordeling tot het betalen van de rechtsplegingsvergoeding niet mogelijk zijn, in overeenstemming met hetgeen gepreciseerd is in de verantwoording van het amendement nr. 18.

Nr. 12 VAN DE REGERING

Art. 7 (nieuw)

Een artikel 7 (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 7. — *In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 162bis ingevoegd, luidende :*

« Art. 162bis. — Tout jugement de condamnation rendu contre le prévenu et les personnes civilement responsables de l'infraction les condamnera envers la partie civile à l'indemnité de procédure visée à l'article 1022 du Code judiciaire.

La partie civile qui aura lancé une citation directe et qui succombera sera condamnée envers le prévenu à l'indemnité visée à l'article 1022 du Code judiciaire. L'indemnité sera liquidée par le jugement. ».

Justification

Cet article introduit un nouvel article 162bis dans le Code d'instruction criminelle permettant ainsi d'appliquer aux actions civiles introduites devant les tribunaux de police le système de la répétibilité tel que précisé dans la justification de l'amendement n° 18.

N° 13 DU GOUVERNEMENT

Art. 8 (nouveau)

Insérer un nouvel article 8, libellé comme suit :

« Art. 8. — L'article 194 du même Code, modifié par la loi du 25 octobre 1950, est complété par les mots « et sur l'indemnité visée à l'article 1022 du Code judiciaire conformément à l'article 162bis ». »

Justification

Cet article apporte une modification technique à l'article 194 du Code d'instruction criminelle de manière à permettre l'application aux actions civiles introduites devant le tribunal correctionnel du système de la répétibilité tel qu'exposé dans la justification de l'amendement n° 18.

L'article 194 proposé renvoie aux articles 162 et 162bis nouveaux du Code d'instruction criminelle. Il s'agit d'une application par analogie aux actions civiles introduites devant le tribunal correctionnel des condamnations aux frais et du système de répétibilité tels qu'appliqués aux procédures devant le tribunal de police.

N° 14 DU GOUVERNEMENT

Art. 9 (nouveau)

Insérer un nouvel article 9, libellé comme suit :

« Art. 9. — À l'article 211 du même Code les mots « et à l'indemnité visée à l'article 1022 du Code judiciaire sont insérés entre les mots « frais » et les mots « ainsi que les peines ». »

« Art. 162bis. — Ieder veroordelend vonnis, uitgesproken tegen de beklaagde en tegen de personen die voor het misdrijf burgerrechtelijk aansprakelijk zijn, zal hen veroordelen tot het betalen aan de burgerlijke partij van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek.

De burgerlijke partij die rechtstreeks heeft gedagvaard en die in het ongelijk wordt gesteld, zal veroordeeld worden tot het aan de beklaagde betalen van de vergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek. De vergoeding wordt bepaald door het vonnis. ».

Verantwoording

Dit artikel voegt een nieuw artikel 162bis in, in het Wetboek van strafvordering, zodat het systeem van de verhaalbaarheid kan toegepast worden voor de burgerlijke rechtsvorderingen die ingeleid worden voor de politierechtbanken, zoals gepreciseerd in de verantwoording van het amendement nr. 18.

Nr. 13 VAN DE REGERING

Art. 8 (nieuw)

Een nieuw artikel 8 invoegen, luidende :

« Art. 8. — Artikel 194 van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 25 oktober 1950 wordt aangevuld met de woorden : « en over de vergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Wetboek van strafvordering, overeenkomstig artikel 162bis ». »

Verantwoording

Dit artikel brengt een technische wijziging aan, aan artikel 194 van het Wetboek van strafvordering, zodat de toepassing mogelijk wordt van het systeem van verhaalbaarheid op de burgerlijke vorderingen die ingeleid worden voor de correctionele rechtbank, zoals uiteengezet in de verantwoording van het amendement nr. 18.

Het voorgestelde artikel 194 verwijst naar de nieuwe artikelen 162 en 162bis van het Wetboek van strafvordering. Het betreft een toepassing naar analogie van de burgerlijke vorderingen die ingeleid worden voor de correctionele rechtbank van de veroordelingen tot de kosten en van het systeem van de verhaalbaarheid, zoals ze worden toegepast bij de procedures voor de politierechtbank.

Nr. 14 VAN DE REGERING

Art. 9 (nieuw)

Een nieuw artikel 9 invoegen, luidende :

« Art. 9. — In artikel 211 van hetzelfde Wetboek worden de woorden « en over de vergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek » ingevoegd tussen het woord « kosten » en de woorden « alsook de straffen ». »

Justification

Cet article apporte une adaptation technique à l'article 211 du Code d'instruction criminelle pour permettre d'appliquer en degré d'appel au sein des juridictions répressives le système de la répétibilité tel que précisé dans la justification de l'amendement qui introduit un chapitre II dans la présente proposition.

N° 15 DU GOUVERNEMENT

Art. 10 (nouveau)

Insérer un nouvel article 10, libellé comme suit :

« Art. 10. — Un article 369bis rédigé comme suit est inséré dans le même Code :

« Art. 369bis. — La Cour condamnera l'accusé qui succombe à l'indemnité prévue à l'article 1022 du Code judiciaire envers la partie civile. »

Justification

Cet article introduit un nouvel article 369bis dans le Code d'instruction criminelle rendant ainsi applicable devant la Cour d'assise le système de la répétibilité tel que précisé dans la justification de l'amendement n° 18.

N° 16 DU GOUVERNEMENT

Art. 11 (nouveau)

Insérer un nouvel article 11, libellé comme suit :

« Art. 11. — Les articles 2 à 10 sont applicables aux affaires en cours au moment de leur entrée en vigueur. »

Justification

Il est proposé de rendre la future loi applicable aux affaires en cours dès son entrée en vigueur. En effet, l'arrêt de la Cour de cassation du 2 septembre 2004 a créé une grande insécurité juridique, qui touche tant les nouvelles affaires que les affaires qui étaient en cours au moment de son prononcé. Depuis lors, les parties demandent de manière systématique l'application de la répétibilité au juge, sans pour autant que celui-ci (ni les parties) dispose de règles claires et précises en la matière. Tel est précisément l'objet de la présente proposition. Dès lors, et dans un souci d'égalité et de non discrimination, il apparaît opportun de prévoir que les parties seront traitées de manière identique relativement à la question de la répétibilité, indépendamment de la date à laquelle l'affaire a été introduite. Il importe en tout état de cause de mettre fin au plus vite à l'insécurité juridique générée par l'arrêt de septembre 2004.

Verantwoording

Dit artikel brengt een technische aanpassing aan, aan artikel 211 van het Wetboek van strafvordering om het mogelijk te maken om in hoger beroep binnen de strafgerichten de toepassing mogelijk te maken van het systeem van de verhaalbaarheid, zoals gepreciseerd in de verantwoording van het amendement dat een Hoofdstuk II invoert in dit voorstel.

Nr. 15 VAN DE REGERING

Art. 10 (nieuw)

Een artikel 10 (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 10. — In hetzelfde wetboek wordt een artikel 369bis ingevoegd, luidende :

« Art. 369bis. — Het hof zal de beklaagde die in het ongelijk wordt gesteld ten aanzien van de burgerlijke partij veroordelen tot het betalen van de vergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek. »

Verantwoording

Dit artikel voegt een nieuw artikel 369bis in, in het Wetboek van strafvordering, waardoor voor het hof van assisen het systeem van de verhaalbaarheid toepasbaar wordt zoals gepreciseerd in de verantwoording van amendement nr. 18.

Nr. 16 VAN DE REGERING

Art. 11 (nieuw)

Een artikel 11 (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 11. — De artikelen 2 tot 10 zijn van toepassing op de zaken die lopende zijn op het moment dat ze in werking treden. »

Verantwoording

Er wordt voorgesteld om de toekomstige wet van toepassing te maken op de lopende zaken, zodra hij in werking treedt. Het arrest van het Hof van Cassatie van 2 september 2004 heeft immers een belangrijke rechtsonzekerheid geschapen, zowel voor de nieuwe zaken als voor de zaken die lopende waren op het moment dat het arrest uitgesproken werd. Sedertdien vragen de partijen systematisch het toepassen van de verhaalbaarheid aan de rechter, zonder dat die (noch de partijen) ter zake over duidelijke en precieze regels beschikt. Dat is precies het voorwerp van dit voorstel. Het lijkt derhalve uit het oogpunt van gelijkheid en non-discriminatie opportuun om te voorzien dat de partijen op een identieke manier zullen behandeld worden bij de vraag over de verhaalbaarheid, onafhankelijk van de datum waarop de zaak werd ingeleid. Het is in ieder geval van belang dat er zo snel mogelijk een einde wordt gemaakt aan de rechtsonzekerheid die veroorzaakt werd door het arrest van september 2004.

N° 17 DU GOUVERNEMENT

Art. 12 (nouveau)

Insérer un nouvel article 12, libellé comme suit :

« Art. 12. — *Le Roi fixe la date d'entrée en vigueur des dispositions de la présente loi, laquelle a lieu au plus tard le 1er janvier 2008.* »

Justification

Des mesures d'exécution de la loi seront nécessaires avant son entrée en vigueur.

Il est dès lors prévu que les dispositions entreront en vigueur à une date à fixer par le Roi, laquelle ne pourra cependant pas être postérieure au 1er janvier 2008.

N° 18 DU GOUVERNEMENT

Chapitre II (nouveau)

Insérer, avant l'article 6 (nouveau), un chapitre II (nouveau), comprenant les articles 6 à 10 (nouveaux), et intitulé :

« *Chapitre II — Modifications du Code d'Instruction criminelle* »

Justification

La question de l'application de la répétibilité devant les juridictions répressives a été soulevée. À l'heure actuelle, le système des indemnités de procédure est inapplicable devant ces juridictions.

Néanmoins, et bien que les deux types de procédures, pénale et civile, présentent des caractéristiques différentes, il apparaît plus conforme aux principes d'égalité et de non-discrimination de traiter de manière identique les justiciables qui sollicitent la réparation d'un dommage devant une juridiction civile ou une juridiction répressive.

Conformément à l'avis des Ordres d'avocats et du Conseil supérieur de la Justice, il est proposé d'étendre le système de la répétibilité dans les relations entre le prévenu (ou l'accusé) et la partie civile. Dès lors, si le prévenu est condamné à indemniser la partie civile, il sera également condamné à l'indemnité de procédure prévue à l'article 1022 du Code judiciaire, laquelle sera liquidée dans le jugement. Au contraire, si le prévenu est acquitté, c'est la partie civile qui sera condamnée à lui payer cette indemnité. Néanmoins, un tempérament important a été prévu en la matière, lié à la nature particulière de la procédure pénale. La partie civile ne pourra être condamnée à l'indemnité de procédure que si c'est elle-même qui a mis l'action publique en mouvement au moyen d'une citation directe. En effet, lorsque c'est le ministère public qui initie l'action publique, la partie civile ne fait que se greffer à la procédure, et n'est pas la cause de celle-ci. Si elle échoue dans ses prétentions, elle ne peut pas être tenue pour responsable de celle-ci à l'égard du prévenu, et ne peut par conséquent pas être condamnée à l'indemniser pour les frais de procédure engendrés à cette occasion. De même, si l'action

Nr. 17 VAN DE REGERING

Art. 12 (nieuw)

Een artikel 12 (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 12. — *De Koning bepaalt de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van deze wet. Deze inwerkingtreding gebeurt uiterlijk op 1 januari 2008.* »

Verantwoording

Er zullen uitvoeringsmaatregelen van de wet nodig zijn voor die in werking treedt.

Er is derhalve voorzien dat de bepalingen in werking zullen treden op een door de Koning te bepalen datum, die echter niet later kan zijn dan 1 januari 2008.

Nr. 18 VAN DE REGERING

Hoofdstuk II (nieuw)

Vóór artikel 6 (nieuw) een hoofdstuk II (nieuw) invoegen dat de artikelen 6 tot 10 (nieuw) bevat, onder het opschrift :

« *Hoofdstuk II — Wijzigingen van het Wetboek van strafvordering* »

Verantwoording

De vraag werd opgeworpen inzake de toepassing van de verhaalbaarheid bij de strafgerechten. Momenteel is het systeem van de rechtsplegingsvergoedingen niet van toepassing bij deze jurisdicties.

Alhoewel beide proceduuretypes, strafrechtelijke en burgerlijke, verschillende karakteristieken hebben, lijkt het meer conform te zijn met de principes van gelijkheid en non-discriminatie dat men de rechtsonderhorigen die het herstel vragen van een schade voor een burgerlijke of een strafrechtelijke jurisdictie op gelijke voet zou behandelen.

Overeenstemmend met het advies van de Orden van advocaten en van de Hoge Raad voor de Justitie, wordt voorgesteld het systeem van de verhaalbaarheid uit te breiden tot de relaties tussen de beklaagde (of de beschuldigde) en de burgerlijke partij. Indien de beklaagde dan veroordeeld wordt tot het vergoeden van de burgerlijke partij, zal hij eveneens veroordeeld worden tot het betalen van de rechtsplegingsvergoeding voorzien in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, die zal bepaald worden in het vonnis. Indien de beklaagde daarentegen wordt vrijgesproken, zal de burgerlijke partij die vergoeding aan hem moeten betalen. Er werd ter zake echter een belangrijke matiging voorzien, die verbonden is met de bijzondere aard van de strafprocedure. De burgerlijke partij zal alleen kunnen veroordeeld worden tot het betalen van de rechtsplegingsvergoeding indien zij zelf de strafvordering heeft doen opstarten door middel van een rechtstreekse dagvaarding. Wanneer het openbaar ministerie de strafvordering opstart voegt de burgerlijke partij zich daar alleen maar bij en is zij er niet de oorzaak van. Indien haar eisen niet ingewilligd worden, kan ze hiervoor niet aansprakelijk gesteld worden ten aanzien van de

publique est mise en mouvement au moyen d'une constitution de partie civile en mains d'un juge d'instruction, et que la chambre du conseil (ou la chambre des mises en accusation) décide du renvoi devant une juridiction de fond, la partie civile ne pourra pas non plus être condamnée à l'indemnité de procédure si elle échoue devant la juridiction de fond. Dans ce cas en effet, si la partie civile est à l'origine de la procédure, ce n'est pas elle qui a décidé de sa poursuite, mais bien une juridiction. Par contre, toujours dans cette même hypothèse, si la chambre du Conseil (ou la chambre des mises en accusation en degré d'appel) estime qu'il n'y a pas lieu à poursuite, la partie civile pourra être condamnée à l'indemnité de procédure envers l'inculpé, puisque ici, elle a précisément mis l'action publique en mouvement, mais sans succès.

Il est fait référence dans les amendements qui suivent à l'article 1022 du Code judiciaire, de telle sorte que les critères d'appréciations qui y sont fixés seront les mêmes au civil qu'au pénal, notamment le critère de la situation manifestement déraisonnable.

Enfin, vu la nature particulière de la cour d'assises, de même que la manière dont elle peut-être saisie, il n'est pas non plus prévu de permettre la condamnation de la partie civile qui succombe à l'indemnité de procédure devant cette juridiction.

La répétibilité ne jouera par ailleurs pas dans les relations entre le prévenu (ou l'accusé) et l'État, représenté par le ministère public, et ce toujours conformément à l'avis des Ordres et du Conseil supérieur de la Justice. Il faut ici relever que le ministère public, en exerçant les poursuites, représente l'intérêt général et ne peut dès lors être mis sur le même pied qu'une partie civile qui mettrait seule en mouvement l'action publique pour la défense d'un intérêt particulier.

Le présent chapitre contient les différentes modifications du Code d'instruction criminelle nécessaires pour étendre le système de la répétibilité tel que précisé ci-dessus aux réclamations civiles portées devant les juridictions répressives.

N° 19 DU GOUVERNEMENT

Chapitre III (nouveau)

Insérer, avant l'article 11 (nouveau), un chapitre III (nouveau), comprenant l'article 11 (nouveau), et intitulé :

« Chapitre III — Disposition transitoire »

Justification

Cf. Justification de l'amendement n° 16, qui introduit l'article 11 nouveau dans la présente proposition.

beklaagde en bijgevolg ook niet veroordeeld worden om die te vergoeden voor de procedurekosten die bij die gelegenheid zijn ontstaan. Indien de strafvordering wordt opgestart doordat men zich burgerlijke partij stelde in handen van de onderzoeksrechter en de raadkamer (of de Kamer van inbeschuldigingstelling) beslist om de zaak voor een rechtbank te verwijzen, zal de burgerlijke partij evenmin kunnen veroordeeld worden tot het betalen van de rechtsplegingsvergoeding indien ze door die rechtbank in het ongelijk wordt gesteld. Alhoewel in dat geval de burgerlijke partij aan de oorsprong ligt van de procedure, is het niet zij, maar een rechtbank die beslist over het voortzetten ervan. Indien daarentegen, en bij dezelfde hypothese, de raadkamer (of de Kamer van inbeschuldigingstelling in beroep) van mening is dat er niet moet worden vervolgd, zal de burgerlijke partij kunnen veroordeeld worden tot het betalen van de rechtsplegingsvergoeding aan de in verdenking gestelde, aangezien zij zelf de strafvordering op gang heeft gebracht, maar zonder succes.

Er word in de volgende amendementen verwezen naar artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, zodat de beoordelingscriteria die daarin vastgelegd zijn, dezelfde zullen zijn in burgerlijke als in strafrechtelijke zaken, met name het criterium van de kennelijk onredelijke situatie.

Tot slot en gelet op de bijzondere aard van het hof van assisen en de manier waarop het kan worden gevat, is evenmin voorzien dat men de burgerlijke partij die in het ongelijk wordt gesteld bij dit Hof kan veroordelen tot het betalen van de rechtsplegingsvergoeding.

Overeenstemmend met het advies van de Orden en van de Hoge Raad voor de Justitie, zal de verhaalbaarheid trouwens ook niet aan bod komen in de relaties tussen de beklagde (of beschuldigde) en de Staat, vertegenwoordigd door het openbaar ministerie. Er moet op gewezen worden dat het openbaar ministerie door te vervolgen het algemeen belang vertegenwoordigt en derhalve niet op één lijn kan gesteld worden met een burgerlijke partij die de strafvordering alleen in gang zou zetten voor het verdedigen van een privaat belang.

Dit hoofdstuk bevat de verschillende wijzigingen van het Wetboek van strafvordering die nodig zijn om het systeem van de verhaalbaarheid te kunnen uitbreiden tot de burgerlijke vorderingen die ingediend worden bij de strafgerechten, zoals hoger gepreciseerd.

Nr. 19 VAN DE REGERING

Hoofdstuk III (nieuw)

Vóór artikel 11 (nieuw) een hoofdstuk III (nieuw) invoegen, dat artikel 11 (nieuw) bevat, onder het opschrift :

« Hoofdstuk III — Overgangsbepaling »

Verantwoording

Cf. Verantwoording van amendement nr. 16, dat het nieuwe artikel 11 invoegt in dit voorstel.

N° 20 DU **GOUVERNEMENT**

Chapitre IV (nouveau)

Insérer, avant l'article 12 (nouveau), un Chapitre IV (nouveau), comprenant l'article 12 (nouveau) et intitulé :

« Chapitre IV — Entrée en vigueur »

Justification

Cf. la justification de l'amendement n° 17, qui introduit un article 12 dans la présente proposition.

La ministre de la Justice,

Laurette ONKELINX.

Nr. 20 VAN DE **REGERING**

Hoofdstuk IV (nieuw)

Vóór artikel 12 (nieuw), een Hoofdstuk IV (nieuw) invoegen, dat een artikel 12 (nieuw) bevat, onder het opschrift :

« Hoofdstuk IV — Inwerkingtreding »

Verantwoording

Cf. de verantwoording van het amendement nr. 17, dat een artikel 12 invoegt in dit voorstel.

De minister van Justitie,